

ZPRAVODAJ

Vydává
Národní informační,
vzdělávací
a osvětové středisko
bezpečnosti práce
při Výzkumném ústavu
bezpečnosti práce, v.v.i.

www.suip.cz <http://osha.europa.eu/fop/czech-republic/cs/>

číslo 4/2011

www.bozpinfo.cz www.vubp.cz

Informační systém Státního úřadu inspekce práce

Státní úřad inspekce práce (SÚIP) shromažďuje v informačním systému data o inspekční činnosti úřadu, záznamy o pracovních úrazech, podnětech, údaje o veškeré korespondenci související s činností úřadu a dále údaje o průběhu a způsobu vyřizování jednotlivých dokumentů a spisů. Sebraná data je možno prostřednictvím modulů a portálu informačního systému (IS) dále analyzovat, vyhodnocovat a vytvářet sestavy k prezentaci výsledků a k použití pro další kontrolní činnost SÚIP.

Nedávno jsme přistoupili k zásadní změně filosofie IS směrem k uživateli: Byla vytvořena nová verze evidence správného řízení, která je podrobnější a umožňuje zapisovat data tam, kde vznikají, tedy na právních útvarech oblastních inspektorátů práce a úřadu. Následně tato změna pokračovala dalším krokem – zápisem dat z inspekční činnosti inspektorů.

Všechny úpravy IS jsou prováděny na základě změn legislativy, evidovaných požadavků odborů inspekce práce a námětů uživatelů. Na základě vlastní analýzy jsme přistoupili ke změnám číselníků IS a připravili přechod na používání evropských číselníků pracovních úrazů ESAW (European Statistics on Accidents at Work).

SÚIP s výsledky své činnosti dále pracuje, data poskytujeme dalším úřadům (např. Úřadu práce ČR) a veřejnosti. Údaje z IS obsahují např. pravidelné měsíční tiskové zprávy z činnosti SÚIP. Pro interní potřebu jsou výsledky publikovány na portálu IS, který je součástí centrálního informačního portálu MS Sharepoint, k seznamování veřejnosti s naší činností slouží internetové stránky www.suip.cz, jejichž nová verze byla spuštěna na přelomu září a října roku 2010. V nejbližší době nás čeká zásadní inovace celého IS směrem k zautomatizování některých činností s důrazem na postižení jednotlivých procesů v rámci organizace a na názornou prezentaci výsledků a další využití uložených dat.

Ing. Zdeněk Kašpárek,
ředitel odboru informatiky
Státní úřad inspekce práce

Problematika způsobu organizace práce a pracovních postupů, které je zaměstnavatel povinen zajistit při práci související s chovem zvířat

U subjektů zabývajících se chovem zvířat je v povědomí stále zafixován mylný názor, že platná legislativa v podobě nařízení vlády č. 27/2002 Sb., kterým se stanoví způsob organizace práce a pracovních postupů, které je zaměstnavatel povinen zajistit při práci související s chovem zvířat, se vztahuje pouze na činnosti zaměřené na využívání zvířat pro jejich užitkové vlastnosti. Jak vyplývá ze znění § 1 výše uvedeného nařízení vlády, vztahuje se tento předpis vedle pracovních činností zaměřených na využívání zvířat pro jejich užitkové vlastnosti i na další činnosti, jakými jsou plemenitba, výcvik, sportovní, kulturní, vzdělávací, pokusné nebo vědecké účely, které zahrnují vlastní chov a odchov, péči o výživu a krmení a péči o životní podmínky a ochranu zvířat. Jedná se tedy v oblasti chovu o celou řadu činností bez ohledu na využití pouze užitkových vlastností zvířat.

Rád bych ke zmiňovanému nařízení vlády č. 27/2002 Sb. uvedl, že je platným předpisem, přestože se jedná o prováděcí předpis k § 134e odst. 2 zákona č. 65/1965 Sb. Tato skutečnost vede v mnoha případech zaměstnavatele k mylnému názoru o jeho neplatnosti. V této souvislosti si je třeba připomenout skutečnost vyplývající z § 23 zákona č. 309/2006 Sb., kdy do vydání prováděcích právních předpisů k provedení § 2 odst. 2, § 4 odst. 2, § 5 odst. 2, § 6 odst. 2 a § 7 odst. 7 se postupuje právě podle nařízení vlády č. 27/2002 Sb.

Další chybou při stanovení konkrétních pracovních postupů je, že se zaměstnavatelé v mnoha případech omezují pouze na stanovení jakýchsi pracovních náplní či časových snímků práce svých zaměstnanců bez ohledu na existující rizika a jejich následné eliminace. Konkrétní pracovní postupy tak nejsou stanoveny a zaměstnanci pak postrádají jasná pravidla vedoucí k minimalizaci existujících rizik při chovu zvířat s ohledem na rizikové činnosti, při kterých by měla být věnována zvýšená pozornost zvířatům uvedeným v § 2 odst. 1 výše uvedeného nařízení (např. při havarijních situacích, u nových zvířat nebo zvířat přicházejících do dosud nepoznaného prostředí, zvířat poraněných nebo postižených následky poranění, v době říje atd.).

V pracovních postupech je třeba vycházet z podmínek prostředí, ve kterém jsou zvířata chována, vzít v úvahu možnosti fixace zvířat, např. u velkých hospodářských zvířat stanovit jasná pravidla fixace s ohledem na technické řešení ustájení (fixační kotce, naháněcí uličky, samovázací zábrany...).

Důležitým aspektem vedoucím k minimalizaci rizik při práci se zvířaty je určení dostatečného počtu zaměstnanců, kteří se budou účastnit daných pracovních operací (veterinární zákroky, inseminace, odrohování atd.) a jejich vybavení potřebnými pracovními pomůckami. Vedle otázky počtu by měla být řešena i otázka, kteří zaměstnanci budou určeni pro konkrétní úkony. Při práci se zvířaty je k eliminaci rizik nezbytné, aby se jednalo o osoby, na které jsou zvířata zvyklá (ošetřovatelé), a minimalizoval se tak nástup stresových reakcí s následkem nepředvídatelného chování ze strany zvířete.

Ke stanovení konkrétních pracovních postupů práce je třeba přistupovat již ve fázi vypracování projektové dokumentace nově budovaných či rekonstruovaných objektů určených pro chov zvířat, včetně uvážení technologie chovu a použitých technických prostředků.

Ing. Stanislav Šimek, inspektor

Oblastní inspektorát práce pro Královéhradecký kraj a Pardubický kraj se sídlem v Hradci Králové

Výsledky kontrolní činnosti na úseku BOZP a PVP v letních dětských táborech

Kontroly inspektorů Oblastního inspektorátu práce pro Plzeňský kraj a Karlovarský kraj v letních dětských táborech v letošním roce navázaly na loňskou mapovací akci provedenou ve 3 letních táborech. Poznatkem z loňského roku byla naprostá neznalost vedení táborů o základních povinnostech jak na úseku zaměstnavatele, tak z oblasti bezpečnosti provozu technických zařízení na táboře.

Vlastním kontrolám v letošním roce předcházela osvětová akce v podobě semináře uskutečněného na oblastním inspektorátu práce v I. čtvrtletí roku. Kontrolní akce provedené v měsících červenci a srpnu pak byly vedeny zejména na úseku bezpečnosti a ochrany zdraví při práci, oblast pracovních vztahů a podmínek měla za cíl zmapovat aplikované systémy pracovní činnosti na táborech. Kontroly byly provedeny celkem na 6 táborech.

Zjištěné nedostatky na úseku bezpečnosti a ochrany zdraví při práci v řadě případů potvrdily očekávání z loňské akce. Jednalo se zejména o provoz technického zařízení bez dokumentace, revizí, bez prokazatelného proškolení obsluhy atd. Pozornost byla zaměřena zejména na bezpečnost elektrorozvodů v chatových objektech, kde jsou ubytovány děti, na provozuschopnost hromosvodů a bezpečnost provozu plynových či elektrických

spotřebičů v kuchyních.

Při provedených kontrolách bylo zjištěno celkem 8 závad na elektrorozvodech, 4 závady na plynových systémech a 10 závad ostatních. Za zjištěné nedostatky na tomto úseku bylo rozhodnuto o uložení sankce 1 letnímu táboru ve výši 12.000,- Kč.

Na úseku pracovních vztahů a podmínek byl zjištěn velmi rozdílný stav ve výkonu pracovní činnosti na táboře a jejího odměňování. Výkon práce v letních dětských táborech, tj. zejména výkon práce oddílových vedoucích, pracovníků v kuchyni, zdravotnického personálu atd., se dá rozdělit do dvou základních charakteristických skupin.

V prvním případě všechny osoby vykonávající práci v letním táboře mají uzavřenu písemnou dohodu o provedení práce či dohodu o pracovní činnosti, výjimečně pracovní smlouvu. Jedná se ve většině případů o provozovatele tradičních letních táborů organizovaných firmami převážně pro děti svých zaměstnanců. Vedoucími těchto táborů jsou vesměs zaměstnanci, jimž je mzda refundována, popř. je s nimi uzavírána písemná dohoda.

V druhém případě je vykonávána práce mimo pracovní právní vztah, ale i mimo veškeré jiné písemně deklarované vztahy. Jedná se v podstatě o ústně domluvené poskytování protislužeb, kdy např. kuchařka za vy-

konanou prací nedostává mzdu ani odměnu, ale čerpá požitky ve formě protislužby, např. bezplatné stravování a ubytování, popř. syn, dcera, vnuk, vnučka se bezplatně účastní programu tábora. Zde bývá provozovatel buď současně majitelem objektu, nebo má objekt v dočasném pronájmu. Tato osoba pak v okruhu svých známých nachází „nadšené kamarády“, kteří uvedeným způsobem realizují svoji dovolenou, popř. prázdniny.

Zjištěné skutečnosti na úseku pracovních vztahů a podmínek jsou z pohledu legislativy určitě zajímavé a ne vždy zcela čisté, nicméně z pohledu rizika ohrožení bezpečnosti – zejména dětí – na táboře je toto poněkud méně významné. Zásadním problémem je naopak nebezpečí číhající na velmi zkoumavé děti v ne vždy odborně provedených elektrorozvodech v chatkách a v často zastaralém technologickém vybavení kuchyní tábora. Dle kapacitních možností je plzeňský oblastní inspektorát práce rozhodnut v těchto akcích pokračovat i v příštím roce.

Ing. Jarmila Hrubá,
vedoucí odboru inspekce II
Ing. Eva Holá,
vedoucí odboru inspekce III

Oblastní inspektorát práce
pro Plzeňský kraj a Karlovarský kraj

Příprava hlavních úkolů v pracovních vztahů na rok 2012

Do náročné přípravy hlavních úkolů stanovujících nosné oblasti kontrolní činnosti s důrazem i na zkvalitnění a výtěžnost kontrolních postupů se promítají pružně i mnohé legislativní změny. Jedná se zejména o změny, lépe řečeno rozšíření kompetencí orgánů inspekce práce, s vazbou na novou organizační úpravu a funkci úřadů práce a se změnami související novelu zákona o zaměstnanosti.

Realizace hlavních úkolů bude stavět na kvalitní odborné přípravě inspektorů a na zkušenostech, k nimž významně přispěly koordinované kontroly prováděné v roce 2011 ve spolupráci s Úřadem práce ČR, Českou správou sociálního zabezpečení, případně jinými orgány státní správy.

Součinnost kontrolních orgánů se ukázala jako velmi přínosná. Umožňuje využívání vzájemných informací pro analyzování a řešení zjištění, které by často byly pro jednotlivý kontrolní orgán kompetenčně nedostupné.

Obsahově ani v dalších obdobích nelze pominout hlavní úkol zaměřený na podněty, kterými občané upozorňují na porušování pracovních předpisů ze strany zaměstnavatelů a jejichž počet neklesá. Cílem je samozřejmě prošetřit všechny přijaté podněty a působit na dodržování pracovních vztahů.

Velmi důležitou oblastí je kontrola dodržování pracovních vztahů agenturami práce, jichž se také dotýkají nové legislativní úpravy. Sloučením kontrolních pravomocí inspekce práce a úřadů práce dojde v roce 2012 k rozšíření předmětu kontrol, které tak budou komplexnější a racionálnější. Počítá se i s účastí inspektorů v oblasti BOZP, a to především u uživatelů, tj. firem, u nichž pracují zaměstnanci přidělení agenturou práce.

Se zmiňovanými právními úpravami a rozšířením kompetencí orgánů inspekce práce souvisí i další úkol spočívající v kontrolách dodržování povinností zaměstnavatelů podle zákona č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti, v platném znění.

Sjednocením výkonu kontroly na úseku zaměstnanosti, pracovně-právních vztahů a bezpečnosti práce se kontrolní činnost zefektivní při stejném počtu pracovníků a se stejnými náklady. Inspekce práce tak rozšiřuje své působení směrem k omezení zneužívání poskytování příspěvku na podporu zaměstnávání osob se zdravotním postižením, zamezování nemorálním praktikám některých zaměstnavatelů při poskytování tzv. náhradního plnění podílu osob se zdravotním postižením na chráněných pracovních místech a k vytvoření podmínek pro širší uplatnění osobních iniciativ uchazečů o zaměstnání při hledání nového uplatnění na trhu práce při snížení administrativního zatížení.

Legislativní změnou zákona o zaměstnanosti budou převedeny na Státní úřad inspekce práce také kontrolní kompetence spojené s kontrolou nelegálního zaměstnávání. Na tuto skutečnost navazuje projekt OP LZZ „Efektivní systém rozvoje zaměstnanosti, výkonu komplexních kontrol a potírání nelegálního zaměstnávání v ČR“.

Informace o obsahu hlavních úkolů pro rok 2012 by neměly vzbudit dojem, že některá jiná témata kontrol by byla opomíjena. Je třeba vždy pružně reagovat na nově vzniklé situace a operativně je řešit. Proto byl stanoven úkol přímo nazvaný „Mimořádné kontrolní akce zaměřené na oblast nelegální práce a pracovněprávních vztahů“.

I jen stručné výše uvedené informace signalizují nárůst množství a náročnosti kontrolní činnosti inspektorů inspekce práce. Je třeba je podpořit s důvěrou, že úkoly zvládnou se ctí.

Mgr. Vladimír Zdráhal, inspektor odboru pracovních vztahů a podmínek
Státní úřad inspekce práce

Do nadcházejícího roku
přejeme svým čtenářům
šťastné vykročení
a hodně osobních
a pracovních úspěchů.

Poznatky z kontrolní činnosti v restauračních a ubytovacích zařízeních v regionu západních Čech

Mimořádná kontrolní akce realizovaná v letních měsících letošního roku v součinnosti s dalšími orgány státní správy zaměřená na provozování restauračních a ubytovacích zařízení potvrdila předpoklady a již dříve známé poznatky. Vzhledem k zaměření kontrol na odhalení nelegální práce se jednalo vesměs o kontroly předem neohlášené.

Mimořádnost akce vyplývala ze způsobu jejího provedení a masivnosti v krátkém časovém úseku. Kontroly byly prováděny v mnoha případech mimo běžnou pracovní dobu, tj. v odpoledních, večerních i nočních hodinách, o sobotách, nedělích i svátcích. Kontrolní týmy byly složeny z kontrolních pracovníků oblastního inspektorátu práce, Úřadu práce ČR, dle situace pak rovněž probíhaly za přítomnosti policie, celní správy a za podpory České správy sociálního zabezpečení.

V průběhu 2 měsíců bylo v regionu západních Čech realizováno téměř 700 mimořádných součinnostních kontrol. V téměř 40 % případů se jednalo o osoby samostatně výdělečně činné provozující svoji živnost bez zaměstnanců. U zbývajících částí bylo zjištěno ve 109 případech 113 osob vykonávajících práci (např. kuchaře,

číšníka, pomocné síly) bez písemně uzavřeného pracovněprávního vztahu. Řada z těchto osob byla kromě toho evidována na příslušném úřadu práce jako uchazeč/ka o práci a pobírala současně podporu. U cizích státních příslušníků byly zjištěny osoby bez povolení k pobytu, popř. k práci.

Výrazně četnější výskyt těchto nedostatků byl v oblasti okresu Cheb, který je charakteristický vysokou mírou nezaměstnanosti. Pozoruhodná až úsměvná pak byla vyjádření podávaná zaměstnavateli k výsledkům kontrol. Běžná byla prohlášení typu, že zjištěné osoby nastoupily do práce právě v den zahájení kontroly a jsou zde jen na zkoušku, seznamují se s provozem, nejedná se o osobu vykonávající práci, ale o návštěvu, která si po sobě umyla nádobí a oblékla si přitom pracovní oděv, nebo nemá momentálně nic na práci, tak inkasovala zákazníky.

Nejvýraznější oblastí, u níž bylo prokázáno neplnění povinností zaměstnavatele, bylo odměňování. Jednalo se o 287 případů, kdy nebyly naplněny nároky zaměstnanců, kdy zaměstnanci byli kráceni na svých mzdách. V 90 % zjištění vyplácené mzdy nedosahovaly výše zaručené mzdy náležící dle složitosti, odpovědnosti a namáhavosti vy-

konávané práce. Nebyly vypláceny příplatky za práci v sobotu, neděli, svátek, v noci, popř. za vykonanou přesčas.

V oblasti pracovní doby šlo zejména o neseznámení s rozvrženou pracovní dobou, nevedením evidence skutečně odpracované pracovní doby, noční a přesčasové práce.

Z pohledu postavení vlastních „zaměstnanců“ pracujících nelegálním způsobem nelze pominout určitý dopad současné situace na trhu práce, kdy osoba bez práce nemá mnohdy moc na výběr, pokud chce mít vůbec nějakou práci v regionu. Tito lidé pak pod určitým tlakem okolností vědomě přijímají tuto formu práce za hranicí legislativy. Tento stav, který pro ně nese značná rizika a nevýhody, je pro ně však někdy přijatelnější než legální využití nabídek ze strany úřadu práce. Riziko v případě nemoci, zápočet pro stanovení důchodu, neplacení zákonných odvodů atd. si reálně nepřipouští. Kontrola této oblasti je během na dlouhou trať a je nutno v ní pokračovat v souladu se záměry EU.

Ing. Eva Holá,
vedoucí odboru inspekce
Oblastní inspektorát práce
pro Plzeňský kraj a Karlovarský kraj

Vyhlášení 1. ročníku soutěže PROFESIONÁL BOZP

U příležitosti patnáctého roku trvání programu „Bezpečný podnik“ převzal ministr práce a sociálních věcí záštitu nad soutěží PROFESIONÁL BOZP.

Soutěž PROFESIONÁL BOZP je národní soutěží jednotlivců, jejímž smyslem je ocenit individuální přínosy osob, které napomáhají k prosazování kultury bezpečnosti práce, zvyšují úroveň bezpečnosti a ochrany zdraví při práci v konkrétním podniku či podnicích, napomáhají ke zlepšování postojů a přístupů jednotlivců, managementů firem i celé veřejnosti k otázkám bezpečnosti práce a ochraně zdraví při práci, ke zvyšování celkové kultury a efektivity práce a podpoře dobrovolného a spontánního přístupu k řešení problémů BOZP v podniku. Jedná se o průlomovou akci, neboť vedle jednorázových i tradičně realizovaných programů pro podniky a jejich celé pracovní kolektivy dosud nebyl v České republice motivačně podpořen a oceňován přínos jednotlivců.

Soutěž má za cíl podpořit aktivní přístup k provádění úkolů v prevenci rizik, na něž bývá pohlíženo s určitým despektem, zpopularizovat tuto pracovní činnost, zvýšit prestiž osob, které úkoly v prevenci rizik plní, a podpořit jejich oprávněnou hrdost na dosažené úspěchy.

Soutěž vyhlašuje a organizuje Výzkumný ústav bezpečnosti práce, v. v. i., pod záštitou ministra práce a sociálních věcí a ve spolupráci se společností Kimberly-Clark, která je generálním partnerem soutěže. Na soutěži rovněž spolupracuje Státní úřad inspekce práce.

Soutěž je v roce 2011 vyhlašována pro osoby odborně způsobilé plnící úkoly v prevenci rizik u podnikajících subjektů provozujících svoji činnost na celém území České republiky. Ty mohou soutěžit ve dvou soutěžních kategoriích jako:

- fyzické osoby provádějící úkoly v prevenci rizik v pracovněprávním vztahu,
- osoby samostatně výdělečně činné provádějící úkoly v prevenci rizik jako službu mimo pracovněprávní vztahy.

1. ročník soutěže byl slavnostně vyhlášen dne 18. 10. 2011 při příležitosti předání osvědčení „Bezpečný podnik“ zástupcům společností, které splnily podmínky stejnojmenného programu. Uzávěrka soutěže proběhne 30. června 2012. Slavnostní předání ocenění vítězům 1. ročníku národní soutěže PROFESIONÁL BOZP se uskuteční 23. října 2012.

Informace k soutěži, propozice i soutěžní formulář jsou dostupné na webových stránkách VÚBP, v. v. i., www.vubp.cz/profesional-bozp, oborovém

portálu pro BOZP www.bozpinfo.cz, českém Focal Pointu pro BOZP <http://osha.europa.eu/fop/czech-republic/cs/> a na stránce společnosti Kimberly-Clark <http://www.evolutionofcare.com/cs/hlavni-stranka/>.

Podíl jednotlivců na řešení otázek bezpečnosti a ochrany zdraví při práci je důležitou součástí procesu zlepšování pracovních podmínek a pracovního prostředí. Díky soutěži PROFESIONÁL BOZP bude možné pravidelně oceňovat jednotlivce, opravdové odborníky v prevenci rizik, za tradiční i netradiční a pravděpodobně i zcela novátorské, ale především prospěšné a efektivní přístupy, kterými bylo dosaženo zvýšení kvality pracovního života zaměstnanců a firemní kultury podniků. Podle možností a získaných zkušeností bude v dalším období zvažována eventualita vyhlášení obdobné soutěže pro koordinátory BOZP na staveništi.

Viktorie Plívová,
vedoucí tiskového oddělení a tisková mluvčí
Ministerstvo práce a sociálních věcí

BEZPEČNÝ PODNIK

Osvědčení „Bezpečný podnik“ aktuálně získaly tyto firmy (slavnostní předání 18. 10. 2011 v Kaiserštejnském paláci v Praze)

Poprvé:

- ŠKODA TVC s. r. o.
- TRCZ s. r. o.
- ČEZ Měření, s. r. o.

Potřetí:

- ČEZ, a. s., Jaderná elektrárna Temelín
- MANN + HUMMEL (CZ) s. r. o.
- ČZ Řetězy, s. r. o.
- ČZ Strojírna, s. r. o.
- ČZ a. s., provozovna Strakonice

Počtvrté:

- HOCHTIEF CZ a. s.

Popáté:

- ČEZ, a. s., Jaderná elektrárna Dukovany
- Nestlé Česko s. r. o., závod SFINX Holešov

www.suiip.cz